

Handläggare: Håkan Serdén
Telefon: 08-508 01 114

Till
Rinkeby_Kista stadsdelsnämnd

Förnyad demokrati - den goda staden för alla

Remiss från kommunstyrelsen av motion 2011:65 av Karin Wanngård m.fl. (S)
(KS-dnr 335-2166/2011)

Förslag till beslut

Tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen

Olle Johnselius
stadsdelsdirektör

Verner Stadthagen
administrativ chef

Sammanfattning

Motion 2011:65 av Karin Wanngård m.fl. (S) tar upp frågeställningar som berör hur den representativa demokratin bör organiseras och utformas inom Stockholms stad vad gäller den verksamhet som enligt kommunallagen styrs av kommunfullmäktige. Frågan om det nu föreligger behov av en stor översyn av stadens politiska organisation är i allt väsentligt en politisk fråga. Den representativa demokratis huvudaktörer, partierna och deras valda företrädare, bör själva avgöra om förutsättningarna för det politiska beslutsfattandet ändrats i så stor utsträckning att en sådan översyn bör genomföras. Behovet av en beredning i kommunfullmäktige med uppdrag att förnya den representativa demokratis arbetsformer inom staden är, enligt förvaltningens uppfattning, beroende av fullmäktiges svar på denna fråga. I motionen redovisas även ett tiotal övriga förslag med samma syfte. Förvaltningen redovisar också sina synpunkter på dessa.

Bilaga: Motion 2011:65 av Karin Wanngård m.fl. (S) om förnyad demokrati så att vi tillsammans kan utveckla den goda staden för alla.

Remissen

Kommunstyrelsen har för yttrande senast den 24 februari 2012 remitterat motion 2011:65 av Karin Wanngård m.fl. (S) om ”förnyad demokrati så att vi tillsammans kan utveckla den goda staden för alla” till stadsdelsnämnderna i Rinkeby-Kista, Älvsjö och Skärholmen samt till Stadshus AB och stadsledningskontoret.

Motionen

I motion 2011:65 av Karin Wanngård m.fl. (S) pekar motionärerna på ett antal möjligheter att utveckla de lokala arbets- och beslutsformerna i Stockholm för att öka invånarnas deltagande i det demokratiska beslutsfattandet. Motionärerna är bekymrade över det låga valdeltagandet inom vissa valdistrikt. De beskriver också problem och förslag till åtgärder som berör fullmäktiges arbete, deltagandet i den demokratiska utvecklingen, tillgången till beslutsunderlag, stadsdelsnämndernas utveckling, brukarinflytande och självförvaltning, intresset för stadsutveckling, ungas makt, äldres makt, medarbetarnas medbestämmande samt etik och antikorrup­tion. Motionärerna anser inte att de demokratiska arbetsformerna och stadens politiska organisation ska förändras för ofta. Mot den bakgrunden föreslår man att alla partier gemensamt analyserar, diskuterar och föreslår förändringar. Motionen utmynnar i ett yrkande att kommunfullmäktige beslutar tillsätta en fullmäktigeberedning med uppgift att utveckla demokratin i Stockholms stad. Fullmäktigeberedningen bör, enligt motionärerna, presentera sina förslag fortlöpande samt lämna en slutrapport helst före den 15 oktober 2012 så att beslutsunderlag föreligger inför budget 2013 och valet 2014. Motion 2011:26 bifogas i sin helhet (*bilaga*).

Förvaltningens synpunkter

Motion 2011:65 av Karin Wanngård m.fl. (S) tar upp frågeställningar som berör hur den representativa demokratin bör organiseras och utformas inom Stockholms stad vad gäller den verksamhet som enligt kommunallagen styrs av kommunfullmäktige. Inom staden finns fjorton stadsdelsnämnder och något fler facknämnder samt ett dussintal styrelser för rörelsedrivande bolag. Verksamheten avser kommunal service till cirka 850 000 stockholmare. Antalet stockholmare väntas om ett par mandatperioder uppgå till cirka 1 000 000. Verksamheten bedrivs med sammanlagt cirka 40 000 anställda.

År 1993 infördes majoritetsstyre i staden (samtliga borgarråd med föredragningsansvar i kommunstyrelsen tillhör majoriteten) och år 1997 genomfördes stadsdelsnämndsreformen, vilken förutsatte stora förändringar i stadens politiska organisation. Dessa förändringar föregicks av ett omfattande utredningsarbete som redovisades i ett antal rapporter; ”Hur ska staden styras” 1988, ”SPO - Stockholms Politiska Organisation” 1991, ”Ny strukturorganisation för Stockholms stad – Social, Skola, Fritid, Kultur” januari 1993, ”Utvärdering av stadsdelsnämndsförsöket 1990-1992” mars 1993, ”Ny strukturorganisation för den mjuka sektorn i Stock-

holms stad" oktober 1993, "Ansvar och uppgifter för stadsdelsnämnderna" maj 1995. En antal forskare följde och utvärderade stadsdelsnämndsreformen ur en mängd aspekter samt redovisade sin forskning i ett stort antal rapporter. Slutrapporten "Stadsdelsnämnder i Stockholm – Demokrati och effektivitet" publicerades i mars 2001. Vid några tillfällen har stadsdelsnämndernas antal och uppgifter förändrats, framförallt i samband med kommunfullmäktiges beslut om budgetar för staden åren 1999 och 2007.

Förvaltningen kan således konstatera att staden under en tioårsperiod före och strax efter millennieskiftet genomfört omfattande *förändringar av stadens politiska organisation*. Förändringarna föregicks av gedigna utredningar och har följts upp av forskare. Frågan om det nu föreligger behov av att med ett stort perspektiv se över stadens politiska organisation är i allt väsentligt en politisk fråga. Den representativa demokratins huvudaktörer, partierna och deras valda företrädare, bör själva avgöra om förutsättningarna för det politiska beslutsfattandet, genom till exempel förändringar i partiväsandets funktionssätt eller i relationen väljare – valda, ändrats i så stor utsträckning att en sådan översyn bör genomföras. Hit räknar förvaltningen de frågor som motionärerna aktualiserar om avvägningen mellan facknämndernas respektive stadsdelsnämndernas beslutsrätt samt om kommunfullmäktiges arbetsformer.

Motionärerna aktualiserar också frågor om såväl *valkretsindelning* som *lokala val* med utgångspunkt i erfarenheter från Oslo. Förvaltningen saknar egen erfarenhet och kompetens att bedöma dessa förslag och ber att beträffande dessa få hänvisa till valnämnden och dess kansli.

Motionärerna föreslår "att *alla lokaler staden disponerar över ska stå till föreningslivets förfogande, utan avgift*, när verksamheten inte använder dem". Förvaltningen delar uppfattningen att mötesplatser i olika former är en förutsättning för demokratin. Men förvaltningen anser att det i staden finns gott om samlingslokaler av olika typ. Bland stadens verksamhetslokaler bör i första hand skolor och idrottslokaler upplåtas för detta ändamål. Lokaler för omsorger av olika slag bör av bland annat hygienskal undantas. För barn- och ungdomsverksamhet tillämpas s.k. 0-taxa vid upplåtelser. Förvaltningen har inte erfarenhet av att de nuvarande taxorna skulle utgöra ett avgörande hinder för föreningarnas mötesverksamhet.

I motionen anförs att "stockholmarna ska *enkelt få ta del av allt beslutsunderlag* för att kunna delta i utvecklingen samt kräva ansvar av sina förtroendevalda". Utöver språkliga krav och presentation av beslutsalternativ nämns i motionen även en mängd nya tekniker med vilka tjänsteutlåtandena bör kunna förmedlas till de förtroendevalda och till invånarna. Förvaltningen delar den nämnda målsättningen och har förståelse för de krav som motionärerna ställer på beslutsunderlaget och dess distribution. Förvaltningen arbetar ständigt på att utforma sina tjänsteutlåtanden så klart och tydligt som möjligt, inte minst med tanke på att många av invå-

narna i stadsdelsområdet har annat modersmål än svenska. Likaså följer förvaltningen kommunstyrelsens direktiv vad avser att tillämpa e-post, hemsidor m.m. i dialoger med invånarna. Förvaltningen deltar också i olika förvaltningsövergripande fora som avser att utveckla tekniken för sådana dialoger. Förvaltningen är beredd att sända ut nämndhandlingarna till nämndens ledamöter i elektronisk form och ser positivt på att sådana direktiv utfärdas. Förvaltningen lägger inför sammanträdena - i enlighet med kommuncentrala direktiv härom - alltid ut nämndhandlingarna på stadens hemsida under fliken Insyn.

Motionärerna anför att staden bör utveckla *brukarinflytande och självförvaltningsorgan* för invånare som mer varaktigt använder stadens tjänster – framförallt inom verksamhetsområdena skola, förskola och äldreomsorg. Förvaltningen tillämpar de nu tillgängliga modellerna för inflytande och påverkan inom sina förskolor samt omsorgsenheter för såväl äldre som personer med funktionsnedsättning. Förvaltningen har inget att erinra mot att formerna för brukarinflytande och självförvaltning inom staden utreds i utvecklande syfte, men naturligtvis med beaktande av de formella begränsningar som föreligger.

Motionärerna föreslår när det gäller husbyggnad, trafik och grönområden ”att stadsdelsnämnderna tar ansvar för att varje år genomföra en boendedialog i varje stadsdel där kända förändringar presenteras och diskuteras samt där invånarnas och andra intressenters idéer samlas in som underlag för fortsatt arbete”. Förvaltningen är välbekant med detta sätt att samråda i planfrågor genom den så kallade Järvadialogen som genomförts i ett par omgångar i tre av stadsdelsnämndsområdets fyra stadsdelar under de senaste åren. Dialogprocessen har genomförts i anslutning till de planer på förnyelse av den fysiska miljön som utgör delar av Järvalyftet/Järvavisionen (Akalladialogen, Husbydialogen och Rinkebydialogen). Huvudman för dessa dialoger har varit det i området största fastighetsbolaget med stöd av framförallt de stora tekniska förvaltningarna - stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret, trafikkontoret och miljöförvaltningen – men också av utbildningsförvaltningen och stadsdelsförvaltningen. En allmän uppfattning bland berörda kommunala instanser är att processen varit synnerligen givande. Liknande dialoger har också börjat genomföras inom delar av Söderort. I anslutning till de så kallade strukturplaner som presenteras av byggnadsnämnden/stadsbyggnadskontoret, bland annat som ett resultat av de nämnda dialogprocesserna, deltar också berörda tekniska facknämnder/fackförvaltningar och stadsdelsnämnden/stadsdelsförvaltningen i offentliga samråd med berörda invånare i respektive stadsdel.

Förvaltningen delar uppfattningen att nämnda typ av dialoger utgör viktiga inslag i den demokratiska processen när det gäller fysisk samhällsplanering. Men förvaltningen anser att de kommunala instanser som har rätt att fatta erforderliga beslut eller utarbetar beslutsunderlaget ska vara huvudansvariga för processen. Med undantag för parkinvesteringar utgör inte stadsdelsnämnderna den huvudansvariga kommunala instansen. Likaså kan diskuteras om det är meningsfullt att slå fast att

det årligen ska genomföras dialogprocesser i berörda områden. En större flexibilitet vad gäller frekvensen bör kunna tillämpas.

Motionärerna anser att ”det är viktigt att ungas möjligheter att fatta beslut, ta ansvar för verksamheten i skolan, på fritidsgården, i stadsdelsområdet, i staden utvecklas”. I motionen pekas på den diskrepans som föreligger mellan ungas vilja att vara med och besluta/påverka och deras upplevelse av att det faktiskt är så. Förvaltningen svarar för förebyggande barn- och ungdomsinsatser i ett stadsdelsområde med en stor andel unga där dessutom många av dessa känner ett utanförskap. Mot den bakgrunden arbetar förvaltningen i den reguljära verksamheten på ungdomsgårdar och andra träffpunkter för ungdomar med att göra dem delaktiga genom bland annat beslutande stormöten och arbetsgrupper kring aktiviteter, där sådant som att skriva projektplan, göra budget och söka pengar ofta kan ingå. För de något äldre ungdomarna är arbetsmetoden coachning i verksamheter som i huvudsak sker på ungdomarnas eget initiativ. Förvaltningen har också ett uppdrag från nämnden att bilda någon form av ungdomsforum för deltagande och inflytande där bland annat kan ingå diskussioner med lokalpolitiker om det som ligger nära dem men också samhällsfrågor i stort. Att bryta ett utanförskap hos många ungdomar genom att ge dem ökad makt över sin egen situation kräver naturligtvis även andra typer av åtgärder som ligger utanför stadsdelsnämndens/stadsdelsförvaltningens kompetens att besluta om. Framförallt rör det sig här om utbildnings- och arbetsmarknadsinsatser av olika slag.

Motionärerna anser också att ”pensionärerna och deras organisationer ska ha väsentligt ökad makt t.ex. genom pensionärsråd som beslutar inom ramar, genom förtroenderåd med makt i de olika verksamheterna”. Pensionärer som klienter eller brukare av stadens olika tjänster bör naturligtvis ha samma rätt till inflytande och medbestämmande som andra grupper – till exempel genom brukarinflytande och självförvaltning, som för övrigt motionärerna under annan rubrik föreslår ska utredas i utvecklande syfte. Motionärerna utvecklar inte närmare förslaget om att ge pensionärsrådet beslutanderätt ”inom ramar”, vilket gör det svårt att kommentera detsamma. Möjligheten att författningssenkligt överlåta beslutanderätt över kommunala medel till andra än förtroendevalda och tjänstemän är dessutom mycket begränsad. Förvaltningen avstår därför att närmare kommentera detta förslag.

Motionärerna anför att man ”vill stärka medarbetarnas medbestämmande i besluten, både de övergripande och de nära på arbetsplatsen”. Förvaltningen delar uppfattningen att det också är till nytta för stadens invånare om staden är en attraktiv arbetsgivare som förmår rekrytera kompetenta medarbetare. Vad beträffar medarbetarnas medbestämmande på arbetsplatsen tillämpar förvaltningen gällande medbestämmandeavtal. Enligt förvaltningens uppfattning fungerar avtalet väl när det gäller dialog och beslut beträffande fysiska och psykosociala aspekter i arbetsmiljön. När det gäller beslut i stadsdelsnämnden av mer övergripande karaktär

har medarbetarna genom sina fackliga organisationer möjlighet att påverka genom förhandling och yttranderätt vid nämndsammanträdena.

Motionärerna föreslår med förebild från Göteborgs stad att även Stockholms stad förbättrar sin interna kontroll genom *utvecklad etisk policy, obligatorisk självdeklarationsmodell i förvaltningar och bolag samt mottagarfunktion för så kallade visselblåsare (whistleblowers)*. Förvaltningen har naturligtvis inget emot att staden vidtar åtgärder för att minska riskerna för korruption och mutor samt brott mot den etiska policyn. Så kan bland annat ske genom att främja ett öppet klimat på arbetsplatserna där det är självklart att reagera mot oegentligheter. Förvaltningen saknar dock erfarenheter av de exempel från Göteborg som nämns i motionen. Föreligger behov av att utreda detta bör stadsrevisionens erfarenheter och synpunkter väga tungt.

Motionen avslutas med ett yrkande om att kommunfullmäktige ”bör tillsätta en *fullmäktigeberedning med uppdrag att utveckla demokratin i Stockholms stad*”. Behovet av en sådan beredning bör, enligt förvaltningens uppfattning, vara beroende av om fullmäktige anser att en stor översyn av stadens politiska organisation behöver genomföras.
